

erklæret "antiamerikanske", har hentet ammunition og inspiration i - USA. Det sker rigtignok især efter 1957, hvor bogen slutter, men forfatterne når dog at runde af med følgende tvivlsomme "perspektivering":

"Ligesom hippiebevægelsen er studenteroprøret herhjemme inspiret af studenterrevolutionen i Kina og endelig af vietnamesernes kamp mod den amerikanske imperialisme". (s. 292).

Her glemmes den vigtigste udenlandske impuls, den fra USA. Fra et andet USA end den dominerende kulturimports, rigtignok. Eller for at formulere det tilspidset: Hvor massekulturen var orienteret mod det første Amerika, dér var hippiernes kultur designet på den californiske vestkyst, altså i det alternative Amerika, mens studenteroprørerne skærpede deres sociale bevidsthed gennem identifikation med det andet Amerika, de sortes og diskrimineredes USA.

Der ligger intet selvplagerisk i denne konstatering, intet suk over, at "vi sidder s'gu alle i saksen". Tværtimod: min pointe er, at amerikaniseringens kolossale omfang ikke kun er et begrædeligt faktum. Den har ikke kun betydet fordummelse, men også kritisk udsyn.

Frank Sinatra croonede i 40'erne om, hvad Amerika betød for ham: "The howdy and the hand-shake/the sense of feeling free/but first of all the people/that's America to me". Sangen hed The House I live in, og den er slet og ret vammel. Når en europæer opdager, at han er kommet til at leve i det samme hus, kan resultatet være klynkende afmagt. Men det er ikke den fornuftigste reaktion, ej heller bør det anbefales, at brænde huset af. Hippie- og studenteroprøret lærte os bl.a., at huset rummer flere boliger og skarpt adskilte etager, hvoraf nogle kan være gode at gæste, omend ikke installere sig permanent i.

Søren Schou er lektor ved dansk-uddannelsen på Roskilde Universitetscenter.

Det er dansk - men er det dejligt?

Af Peter Larsen

"TV-mediets basale sprog, billedsproget, er internationalt, udviklet på baggrund af det ligeledes internationale filmsprog. I processen har de anglo-amerikanske tv-producenter været den altafgørende faktor. Enhver dansk tv-produktion er grundlæggende bestemt af og opleves af seerne i forhold til professionelle og tekniske normer, udviklet et andet sted", skriver Peter Larsen i denne artikel.

Men hvordan så med indholdet i tv-programmerne? Hvordan gør man det "dansk" - og dejligt? Peter Larsens bud på det kunne man måske antyde ved en lettere omskrivning af et gammelt bevinget ord: Alt nationalt tv er dårligt. Alt godt tv er nationalt.

Mere dansk TV på skærmen, - det var Radiorådets besked til DR i 1981. TV-direktøren gik tilbage til medarbejderne og præciserede: "Målet er klart nok: vi skal øge egenproduktionen med 120 timer, i forhold til 1981 ... Og vi ved, at Radiorådet vil følge vort arbejde meget nøje og kigge både vilje og evner efter i sømmene". I dag, seks år efter, er det besluttet, at DR's egenproduktion skal nedskæres med 90 timer i 1987. "Det drejer sig også om bedre TV-programmer", sagde TV-direktøren, allerede dengang i 1981. Og i en vis forstand er det konsekvenserne af dette synspunkt, der nu udmøntes. Den kommende nedskæring af egenproduktionen er koblet sammen med en udvidelse af medarbejderstaben og med øget intern uddannelsesvirksomhed. Der kommer altså nok færre danske TV-programmer på skærmen i 87, men det er i det mindste tanken, at de frigjorte ressourcer skal anvendes til at producere bedre, danske programmer.

Mere dansk, bedre dansk - uanset accentforskydningen er udgangspunktet det samme i dag som i 81: dansk TV er vigtigt og bør styrkes. "Vi vil have danske TV-programmer" - har i mange år været det faste omkvæd i diskussionerne om DR.

Sådan var det jo ikke oprindeligt. Dengang i 50'erne, da TV var nyt, drejede det hele sig blot om flere TV-programmer. Den lille håndfuld seere var revnende ligeglade med nationaliteten, bare der kom billeder på skærmen. Og her kunne de gøre fælles front med elektronikbranchen, der skulle have solgt TV-apparater, og de få TV-medarbejdere, der skulle sikre en ny arbejdsplads. Alt var såre enkelt, kravet var: TV-programmer, flere TV-programmer, mere sendetid.

I begyndelsen af 60'erne var TV-apparatet blevet en del af møblementet i de fleste danske hjem, og dermed holdt enigheden op. De sociale og kulturelle kløfter, der delte befolkningen, forsvandt ikke, blot fordi danskerne nu hver aften sad og så det samme TV-program. Tværtimod: da 60'ernes protestbevægelser endegyldigt dementerede forestillingerne om en national enhedskultur, spillede TV en central rolle. Danskerne opdagede, at de ikke kunne blive enige om TV-programmerne, og fik samtidig her et meget konkret udtryk for alt det andet, der også skilte dem.

Uenighederne drejede sig om indhold, ikke om nationalitet. De seere, der af sociale og andre grunde var orienteret mod moderne, udenlandsk TV-underholdning, havde ikke i princippet noget mod tilsvarende danske programmer, - men de skyede "finkulturelle", højbrynede programmer som pesten.

Den slags konflikter er der ikke blevet færre af gennem årene. DR's egen forskningsafdeling har med de løbende seerundersøgelser i mange år dokumenteret, at der ikke eksisterer et ensartet, nationalt "vi", der gerne vil se "dansk TV". Derimod er der en række forskellige seer-grupper, sammensat efter mange forskellige kombinationer af køn, klasse, alder osv. Nogle af dem kan enes om at ønske "underholdning", også "dansk underholdning", men går man tættere på de konkrete seervaner, er der straks di-

vergenser: amerikanske krimier har deres kernepublikum, Otto Leisner et andet. Et egentligt, nationalt "vi" manifesterer sig normalt kun omkring TV-avisen, som de fleste lukker op for, hvad enten de kan lide den/det eller ej.

"Vi vil have danske TV-programmer", - det kunne man godt af og til læse i læserbreve, eller høre under seerstormene i 60'erne og 70'erne. Men et egentligt hovedtema i den offentlige debat blev det først omkring 1980 - og det var bestemt ikke seerne, der førte an. For baggrunden var, ironisk nok, at store seergrupper faktisk slet ikke ville have danske TV-programmer, men derimod langt mere international underholdning, end DR kunne tilbyde. Seerundersøgelserne fortalte, hvordan folk slog over på svenske og vesttyske kanaler efter TV-avisen, og samtidig synliggjorde salget af videomaskiner en temmelig stor gruppe, der stemte med pengepungen: Det der ikke blev leveret af DR, gik man hen på tanken og lejede. Læg hertil presset mod DR's monopol: udsigten til udefrakommende konkurrence via satellitterne, kombineret med højrefløjens krav om et reklamefinansieret TV2.

I begyndelsen af 80'erne var TV-apparatet i stuen ved at blive det, radioen altid havde været: en kasse med mange forskellige tilbud. Og dette ændrede den politiske diskussion. Mediepolitikere og -administratorer så i ånden DR reduceret til én enkelt, upopulær kanal blandt mange andre, mere tillokkende. Og de hæftede sig ved den seeropslutning, der i det mindste kunne konstateres omkring visse danske programmer - med Matador-serien som det foretrukne eksempel. På dette grundlag kunne der bygges en spinkel konsensus, hvis grundtema blev: DR's egenproduktion må øges.

Folk af enhver politisk observans sang med på melodien: øget egenproduktion, - men ud fra vidt forskellige interesser. Nogle ville mindske presset mod monoopolet, andre blot give DR en chance i den konkurrence, som uundgåeligt ville komme, atter andre ville sikre danske kulturarbejderes arbejdspladser i en svær tid. "Vi vil have danske TV-programmer" blev 80'ernes mediepolitiske trylleformular. En massiv manifestation af kærlighed til dansk

TV, som kun kunne fungere, fordi der sjældent knyttede sig indholdsmæssige overvejelser til den: Hvem er "vi"? Hvad er "dansk TV"? Hvorfor er det så vigtigt?

Også medieforskerne sang med i det blandede kor. 70'ernes nye, humanistiske medieforskning havde været præget af et oplysningsperspektiv og havde udmøntet sig i stoffligt konkrete, kritiske analyser af såvel danske som udenlandske TV-produkter. Da mange forskere omkring 1980 gik ind i den mediepolitiske diskussion for at afværge de værste konsekvenser af det optrækkende monopolbrud, blev holdningen, i det mindste til dansk TV, mere hjertelig. Man valgte at støtte Den nationale Front ud fra den overvejelse, at programmer med rod i en lokal, dansk situation var at foretrække for den internationale kulturindustri gennemkommercialiserede dusinvarer - hvad der, abstrakt set, ikke er et urimeligt synspunkt.

Resultatet blev imidlertid ofte netop: abstrakthed, - en ukonkret argumentation præget af stivnede fjende- og vennebilleder. Det blev nogle lidt ejendommelige år. Folk som siden den tidligste barndom havde haft et lystfyldt, indforstået, men ikke nødvendigvis ukritisk, forhold til angloamerikansk populærkultur i alle dens afskygninger, blev pludselig inddætte nationalister. Folk som havde tilbragt størstedelen af teenageårene i mørke biografer foran amerikanske westerns og franske nybølgefilm, mente pludselig at en i mange henseender triviel TV-serie som Matador var et epokegørende mesterværk. Folk som i 70'erne havde kastet deres egne kulturelle erfaringer ind i diskussionen om frigørende æstetik og som uden at blinke kunne skrive under på Brechts spidse maxime: "ikke knytte an til det gode gamle, men til det dårlige nye", stod nu frem, klædt i vadmæl, og talte med belagt tunge for det gode, gammeldags danske, mod det onde, nye udenlandske.

Men hvad er "dansk TV"? Egenproduktion, var svaret dengang - selvom man, uanset hvordan man end definerer den, ikke kommer frem til noget, der er specielt dansk:

TV-mediets basale sprog, billedsproget, er internationalt, udviklet på baggrund af det ligeledes internationale filmsprog. I processen har de anglo-amerikanske TV-producenter været den altafgørende faktor. Enhver dansk TV-produktion er grundlæggende bestemt af og opleves af seerne i forhold til professionelle og tekniske normer, udviklet et andet sted.

Noget tilsvarende gælder de basale forløbsstrukturer, inden for den enkelte udsendelse, inden for et ugeprogram. "Dansk TV" produceres i genrer, formater og flow-rytmer som er internationale. Størsteparten af egenproduktionen, over en skala fra TV-avisen til Erling Bundgaards quiz-programmer er højst at betragte som "danske" varianter over velkendte, fremmede mønstre.

Først når man kommer frem til "stoffet", det, der formidles i egenproduktionen, kan man for alvor tale om "danskhed", - men også her med væsentlige forbehold. Selvom f.eks. aktualitetsudsendelsernes stof ofte i en eller anden forstand er "dansk", så er de journalistiske vinklinger, dramatiseringer, personaliseringer osv. det ikke. Men de taler da i det mindste dansk i de fleste egenproduktioner.

Man kan summere problemet således: Den nationale Front så egenproduktionen som alternativ, modvægt, til internationalt TV, - en egenproduktion, som helt ind til benet er præget af normer, teknikker, genrer, formater osv., der primært er udviklet indenfor de selvsamme, internationale mediesystemer, den skulle spille op mod. Hele den internationale TV-historie klinger med, hver gang der går "danske" programmer over skærmen, uanset hvor dilettantiske og provinsielle de end måtte være, - den ligger der som forbillede, mønstre, aktuelle standarder, både for producenterne og for seerne.

Den øgede egenproduktion ændrede ikke seervanerne, men derimod parolen. Nu i sen-firserne gælder det ikke længere "mere dansk TV", men "bedre dansk TV". Og endnu engang bliver diskussionen helt abstrakt, formel. Sådan som den aktuelle tendens i DR og i resterne af Den nationale Front tegner sig, er "bedre TV" blevet

gjort ensbetydende med "professionelt TV". Dilettantisk, "forældet", provinsielt "moderne" TV - har ganske vist gennem årene været en væsentlig side af konflikten mellem dansk og udenlandsk TV, og af kampen om seerne. Men sagen drejer sig jo ikke blot om "teknik", den drejer sig også om "indhold", om hvad der sendes, og hvordan det spiller op mod de faktiske seeres "erfaringer" og "behov" - for nu at nævne et par begreber, man endnu kunne bruge i slutningen af 70'erne.

Danske seere lever, som alle denne verdens andre seere, i en sammensat virkelighed, der rummer både "nationale" og "transnationale" elementer. Derfor danner deres erfaringer heller ikke nogen enhed. Nogle af dem har de fælles med de fleste andre mennesker i den vestlige verden. Andre udspringer af den enkeltes sociale placering, køn, alder o.l., - forhold der ofte skaber erfaringsfællesskaber på tværs af nationalgrænserne. Atter andre er "nationale" i den forstand, at de har at gøre med individets placering på ét bestemt sted i forhold til moderniseringsprocessen, et bestemt geografisk og historisk sted, hvor lokale traditioner

danner en fælles baggrund og udmøntes i fælles reaktionsmønstre. Det lader sig ikke gøre at tale naivt om én dansk kultur, én dansk historie, men det har mening at tale om mange forskellige kulturer og historier, som foreligger indenfor det nationale område, og om mange forskellige danske erfaringer, som artikuleres i konkrete skæringspunkter mellem det nationale og det transnationale.

Diskussionen om dansk TV må nødvendigvis handle om professionalisering, men den bør også handle om disse forskellige erfaringer, historier og kulturer.

Der er gode grunde til at være betænkelig ved den internationale TV-produktion. Den er ganske vist ikke et så entydigt negativt fænomen, som mediepolitikere og forskere har villet gøre den i de tidlige 80'ere, men det er naturligvis rigtigt, at den af kommercielle hensyn er gearet til det størst mulige marked, at den derfor sigter mod at ramme de erfaringer, de fleste er fælles om, og at den gør det med ét bestemt formål: det drejer sig ikke om erfaringsbearbejdning, om at formidle oplysning, indsigt men om at fascinere og fastholde, - for at levere publikum til de reklamer, der er dens egentlige rationale. I kraft af sit kommercielle sigte er den tvunget til at være "professionel", til altid at være på højde med de aktuelle tendenser i det bredest mulige publikum.

Til gengæld er der stof, der falder væk som urentabelt, f.eks. alle forskellene, særudviklingerne, afvigelserne fra moderniseringsprocessens hovedstrøm, alt det vinde og skæve, som er en væsentlig del af livet og hverdagen i den danske virkelighed, på randen af den vestlige verden. En national, ikke-kommerciel produktion er af indlysende årsager tættere på denne konkrete forskellighed, og har i princippet større chancer for at artikulere de erfaringer, den lokale virkelighed afsætter, - og for at gøre det i et frigørelsesperspektiv. Men gør det naturligvis ikke nødvendigvis blot fordi den er dansk, - og fordi den måske med årene bliver mere professionel.

"Vi vil have danske TV-programmer", - måske, men ihvertfald ikke sådan i al abstrakthed. Der er mere perspektiv i at sige: de forskellige grupper, der tilsammen danner det nationale publikum, vil have danske programmer, der tager spændingen mellem det lokale og det internationale alvorligt. Programmer, der vedstår, at de er en del af den internationale TV-historie, sådan som den har udviklet sig gennem årene, og som den arter sig netop nu. Programmer, der aldrig falder under de aktuelle professionelle standarder, - og som samtidig fanger alle de forskellige danske historier og erfaringer, sådan som de her og nu bryder op mod moderniseringsprocessen.

Perspektivet bliver da et dansk TV, der har frigjort sig fra årtiers dilettantisme og provinsialisme, men som ikke af den grund bevidstløst mimer de internationale forbilleder, for det er også et TV, som er stofligt tættere på de danske seergruppers virkelighed, end noget internationalt TV-program nogensinde kan komme, og som i erkendelsen af denne virkeligheds sammensatte karakter på forhånd har givet afkald på at henvende sig til alle, til et "vi", forstået som abstrakt, nationalt subjekt. Et TV produceret med den højeste bevidsthed om teknik, genrer, formater osv., og om hvor de forskellige seergruppers erfaringer er fælles og hvor de støder sammen i konflikt. Først og fremmest et TV, der ikke eksisterer endnu, andet end som en mulighed.

Mere internationalt TV; mere kommercielt, amerikansk TV; mere dansk TV; dansk, kommercielt TV; bedre dansk TV - uanset hvad der sker i de kommende år, vil "vi", - de forskellige danske seergrupper - gøre, hvad vi altid har gjort: Vi vil tage bestik af tilbuddet, og - uden at kere os om egenproduktion, fremmedproduktion, kommercielt eller ikke-kommercielt, - lukke op for de programmer, der er på højde med vores virkelighed og vores erfaringer. I øjeblikket ser de fleste af os Miami Vice, Cosby og Co., Dynasty, musikvideoer o.l. De er måske ikke helt, som de burde være, men de rammer i det mindste ind i den "transnationale" del af vores eksistens. Derfor ser vi dem, - og så fordi programmer, der lige så effektivt, lige så professionelt med-

rivende, forholder sig til de andre dele af vores eksistens, og gør det, ikke for industriens, men for vores skyld, - simpelt-
hen ikke findes. Endnu?

Peter Larsen er lektor ved Institut for Litteraturvidenskab,
Københavns Universitet.